

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

HOTĂRÂRE

pentru controlul constituționalității unor prevederi din Legea privind organizarea judecătorească, din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii și din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor

(sesizarea nr. 114a/2023)

CHIȘINĂU

1 octombrie 2024

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR PREVEDERI
DIN LEGEA NR. 514 DIN 6 IULIE 1995, DIN LEGEA NR. 947 DIN 19 IULIE 1996 ȘI
DIN LEGEA NR. 26 DIN 10 MARTIE 2022

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dnei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA,
dnei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN
dlui Vladimir ȚURCAN, *judcători*,
cu participarea dnei Dina Musteața, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 12 aprilie 2023,
Examinând sesizarea menționată în ședință plenară publică,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 1 octombrie 2024, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea hotărâre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea depusă la Curtea Constituțională la 12 aprilie 2023, în baza articolelor 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, 25 lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin. (1) lit. g) din Codul jurisdicției constituționale, de dl Adrian Albu, deputat în Parlamentul Republicii Moldova.

2. Autorul sesizării îi solicită Curții Constituționale să verifice constituționalitatea următoarelor prevederi:

- articolul 23² alineatele (2) și (4¹) din Legea nr. 514 din 6 iulie 1995 privind organizarea judecătorească;
- articolele 3 alineatele (3), (3²) și (3³) și 9 alin. (2) din Legea nr. 947 din 19 iulie 1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii și
- articolul 15 alin. (11) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

3. În procesul soluționării sesizărilor, Curtea Constituțională a solicitat opiniile Guvernului, Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova, Asociației Judecătorilor din Moldova, Asociației Judecătorilor „Vocea Justiției”, Institutului pentru Politici și Reforme Europene și Centrului de Resurse Juridice din Moldova.

4. La ședința publică a Curții au fost prezenți dl Valeriu Kuciuk, reprezentant al Parlamentului și dl Eduard Serbenco, reprezentant al Guvernului.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

5. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 5 Democrația și pluralismul politic

„(1) Democrația în Republica Moldova se exercită în condițiile pluralismului politic, care este incompatibil cu dictatura și cu totalitarismul.

(2) Nici o ideologie nu poate fi instituită ca ideologie oficială a statului.”

Articolul 6 Separația și colaborarea puterilor

„În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sunt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției.”

Articolul 7 Constituția, Lege Supremă

„Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 116 Statutul judecătorilor

„(1) Judecătorii instanțelor judecătorești sunt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.

(2) Judecătorii instanțelor judecătorești se numesc în funcție, în condițiile legii, până la atingerea plafonului de vârstă, de către Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii. Președintele Republicii Moldova poate respinge o singură dată candidatura propusă de către Consiliul Superior al Magistraturii.

[Articolul 116 alin.(3),(4) abrogate prin Legea nr. 120 din 23 septembrie 2021, în vigoare din 1 aprilie 2022]

(5) Deciziile privind numirea judecătorilor și cariera acestora trebuie să fie adoptate în baza unor criterii obiective, bazate pe merit, și a unei proceduri transparente, în condițiile legii. Promovarea sau transferul judecătorilor se face doar cu acordul acestora.

[...].”

Articolul 122 Componența

„(1) Consiliul Superior al Magistraturii este format din 12 membri: șase judecători aleși de Adunarea Generală a Judecătorilor, reprezentând toate nivelurile instanțelor judecătorești, și șase persoane care se bucură de o înaltă reputație profesională și integritate personală, cu experiență în domeniul dreptului sau în alt domeniu relevant, care nu activează în cadrul organelor puterii legislative, executive sau judecătorești și nu sunt afiliate politic.

(2) Procedura și condițiile de alegere, numire și încetare a mandatului membrilor Consiliului Superior al Magistraturii sunt stabilite de lege. Membrii Consiliului Superior al Magistraturii pot fi revocați, în condițiile legii.

(3) Candidații la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii care nu fac parte din rândul judecătorilor sunt selectați prin concurs, în baza unei proceduri transparente, în bază de merit, și sunt numiți de Parlament cu votul a trei cincimi din deputații aleși.

(4) Dacă numirea candidaților care nu fac parte din rândul judecătorilor la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii în condițiile alineatului (3) a eșuat, procedura și condițiile de numire a acestora sunt stabilite de lege.

(5) Membrii Consiliului Superior al Magistraturii sunt aleși sau numiți pentru un mandat de 6 ani, fără posibilitatea de a deține două mandate.”

6. Prevederile relevante ale Legii nr. 514 din 6 iulie 1995 privind organizarea judecătorească sunt următoarele:

Articolul 23²
Adunarea Generală a Judecătorilor

„[...]”

(2) Adunarea Generală a Judecătorilor se convoacă anual în ședință ordinară. Consiliul Superior al Magistraturii anunță data convocării ședinței ordinare a Adunării Generale a Judecătorilor cu cel puțin două luni până la data ședinței, elaborează și distribuie judecătorilor proiectul agendei ședinței, care se plasează și pe pagina web oficială a Consiliului Superior al Magistraturii, cu anexarea materialelor ce urmează a fi examinate. În cazul imposibilității convocării Adunării Generale a Judecătorilor de către Consiliul Superior al Magistraturii pe motiv de încetare a mandatului membrilor lui, din lipsă de cvorum sau în cazul declarării **stării de urgență** în condițiile Legii nr.212/2004 privind regimul stării de urgență, de asediu și de război, Adunarea Generală a Judecătorilor se convoacă de către președintele Consiliului Superior al Magistraturii sau, după caz, de către membrul Consiliului Superior al Magistraturii care exercită funcțiile președintelui pe perioada absenței acestuia. În cazul vacanței funcției de președinte al Consiliului Superior al Magistraturii, precum și al lipsei unui membru numit prin hotărâre a Consiliului Superior al Magistraturii pentru exercitarea funcțiilor acestuia, Adunarea Generală a Judecătorilor se convoacă **de către ministrul justiției**.

[...]

(4¹) Dacă Adunarea Generală a Judecătorilor nu a avut loc din lipsă de cvorum, adunarea generală repetată are loc în cel mult două săptămâni și este deliberativă **dacă la ea participă mai mult de 1/3 dintre judecătorii în exercițiu**.

[...]

7. Prevederile relevante ale Legii nr. 947 din 19 iulie 1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii sunt următoarele:

Articolul 3
Componența

[...]

(3) **Șase membri** ai Consiliului Superior al Magistraturii, care nu fac parte din rândul judecătorilor, sunt selectați în mod deschis și transparent de către Comisia juridică, numiri și imunități, în baza unui concurs public, și sunt numiți prin hotărârea Parlamentului cu votul a trei cincimi dintre deputații aleși. Modul de organizare a concursului se stabilește de Parlament. Concursul se organizează până la expirarea mandatului membrilor numiți anterior și constă din examinarea dosarelor și audierea candidaților în ședință publică. Comisia juridică, numiri și imunități întocmește avize argumentate pentru fiecare candidat selectat și propune Parlamentului numirea acestora.

(3¹) Candidații la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii prevăzuți la alin.(3) sunt supuși evaluării integrității de către Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR PREVEDERI
DIN LEGEA NR. 514 DIN 6 IULIE 1995, DIN LEGEA NR. 947 DIN 19 IULIE 1996 ȘI
DIN LEGEA NR. 26 DIN 10 MARTIE 2022

judecătorilor și procurorilor, constituită în baza legii. Decizia comisiei se include în dosarul candidatului. Candidatul care nu a promovat evaluarea nu poate fi inclus în buletinul de vot.

(3²) Dacă procedura de numire de către Parlament a membrilor prevăzuți la alin. (3) **a eșuat**, chestiunea respectivă se include, după consultarea fracțiunilor parlamentare, în ordinea de zi a ședinței Parlamentului din cadrul aceleiași sesiuni, după 15 zile lucrătoare, membrii respectivi urmând a fi numiți cu votul a trei cincimi dintre deputații aleși.

(3³) Dacă din doua încercări nu reușește să numească **toți membrii Consiliului Superior al Magistraturii menționați la alin. (3), Parlamentul poate numi membrii Consiliului Superior al Magistraturii în locurile vacante cu simpla majoritate**, cu condiția ca aceștia să obțină avizul pozitiv al comisiei de experți independenți. Regulamentul privind organizarea și funcționarea comisiei respective se aprobă de Parlament. Comisia de experți independenți este formată din:

- a) Avocatul Poporului (Ombudsmanul);
- b) un avocat desemnat de către Consiliul Uniunii Avocaților;
- c) un judecător desemnat de Plenul Curții Supreme de Justiție;
- d) un procuror desemnat de Consiliul Superior al Procurorilor;
- e) un membru desemnat de Președintele Republicii Moldova.

[...]

Articolul 9 Durata mandatului

[...]

(2) Membrul Consiliului Superior al Magistraturii continuă să își exercite atribuțiile și **după expirarea mandatului**, până la preluarea funcției de către membrul care urmează să-l substituie.

8. Prevederile relevante ale Legii nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor sunt următoarele:

Articolul 15 Dispoziții finale

[...]

(11) Prin derogare de la prevederile art. 9 alin. (1) din Legea nr.947/1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii și prevederile art.73 alin.(1) din Legea nr.3/2016 cu privire la Procuratură, mandatele membrilor Consiliului Superior al Magistraturii și ai Consiliului Superior al Procurorilor, cu excepția mandatelor membrilor de drept, se prelungesc, **prin extindere**, până la ocuparea funcției de către succesorii de competență.

[...]

ÎN DREPT

I. Argumentele autorului sesizării

9. Referitor la articolul 3 alin. (3) din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, autorul menționează că acesta îi permite legislatorului să intervină în chestiunile puterii judecătorești, deoarece nu prevede că selectarea candidaților pentru funcția de membru non-judecător al Consiliului Superior al Magistraturii trebuie făcută de o comisie independentă și că Parlamentul ar trebui să aibă în vedere candidaturile propuse de comisie. De asemenea, autorul consideră că norma criticată nu-i permite Adunării Generale a Judecătorilor să aleagă membrii Consiliului Superior al Magistraturii din rândul judecătorilor, ci doar să voteze pentru persoanele propuse de Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

10. Referitor la articolul 3 alin. (3³) din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, autorul notează că norma criticată îi permite legislativului să exercite controlul asupra puterii judecătorești, contrar principiului separației puterilor în stat.

11. Referitor la articolele 9 alin. (2) din Legea nr. 947 din 19 iulie 1996 și 15 alin. (11) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022, autorul menționează că acestea contravin articolului II alin. (3) din Legea nr. 120 din 23 septembrie 2021 pentru modificarea Constituției Republicii Moldova, care prevede că „membrii Consiliului Superior al Magistraturii din rândul judecătorilor în funcție la data intrării în vigoare a prezentei legi își exercită mandatul până la expirarea termenului pentru care au fost aleși”. Autorul mai susține că Constituția nu prevede posibilitatea prelungirii mandatului și că această măsură afectează independența membrilor Consiliului cărora li se va aplica această măsură. În final, autorul mai notează că aceste prevederi au fost adoptate pe baza unei proceduri netransparente și lipsite de obiectivitate.

12. De asemenea, autorul consideră că prelungirea mandatului membrilor Consiliului Superior al Magistraturii are loc în lipsa unor criterii obiective și a unei proceduri care să asigure aplicarea acestei măsuri în baza criteriilor apolitice.

13. În consecință, autorul sesizării consideră că prevederile contestate încalcă articolele 1 alin. (3), 5, 6, 7, 23, 116 și 122 din Constituție.

II. Argumentele autorităților

14. În opinia sa, Parlamentul a menționat că autorul sesizării nu a argumentat în ce măsură prevederile contestate contravin Constituției și a solicitat respingerea acesteia. Totodată, cu referire la mecanismul de deblocare a procedurii de numire a membrilor non-judecătorești ai Consiliului, în opinie se notează că, potrivit articolului 123 alin. (2) din Constituție, modul de organizare și funcționare a Consiliului Superior al Magistraturii se stabilește prin lege organică. În cazul eșuării primelor încercări de numire a membrilor non-judecătorești ai Consiliului, soluția legislatorului de a crea proceduri simplificate pentru numire în funcție a fost justificată, în contextul în care sistemul de justiție are deficiențe extrem de grave și există un blocaj instituțional la numirea membrilor. Referitor la prelungirea mandatelor expirate ale membrilor Consiliului, Parlamentul a notat că articolul 123 alin. (2) din Constituție îi permite să reglementeze prin lege modul de organizare și funcționare a Consiliului. Normele contestate urmăresc să evite încetinirea activității Consiliului și să asigure cvorumul necesar pentru adoptarea deciziilor. Parlamentul notează că acest mecanism este similar cu prelungirea mandatelor în cazul judecătorilor Curții Constituționale și al judecătorilor Curții Supreme de Justiție, examinate prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 12 din 12 mai 2016.

15. În opinia sa, Președintele Republicii Moldova a notat că convocarea Adunării Generale a Judecătorilor de către ministrul Justiției nu reduce independența sistemului judecătoresc și nu încalcă principiul separației puterilor. Prin acordarea competenței ministrului Justiției de a convoca Adunarea Generală a Judecătorilor, legislatorul a urmărit să reglementeze o soluție legislativă care să deblocheze o situație de impas în care se poate ajunge atunci când Consiliul Superior al Magistraturii nu funcționează. Astfel, acest mecanism va evita perioadele mari în care judecătorii nu pot fi convocați pentru soluționarea problemelor din sistem și va crește motivația judecătorilor de a ajunge la un compromis. Referitor la dispozițiile care reglementează componența Consiliului Superior al Magistraturii, Președintele Republicii notează că acestea nu încalcă prevederile articolului 122 din Constituție, de vreme ce acestea respectă funcționarea independentă a justiției și siguranța mandatului membrilor Consiliului. Cu privire la posibilitatea prelungirii mandatelor expirate ale membrilor Consiliului, Președintele Republicii menționează că această măsură urmărește să asigure funcționarea neîntreruptă a Consiliului. Posibilitatea prelungirii mandatelor expirate este stabilită și de dispozițiile articolului 7 alin. (3) din Legea cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică. Totodată, Președintele notează că autoritățile care au competența de a numi membrii Consiliului trebuie să acționeze în spiritul loialității constituționale și al principiului legalității, prin numirea noilor membri în funcție în termenul stabilit de lege. Prin urmare, posibilitatea prelungirii mandatelor expirate ale membrilor Consiliului nu contravine normelor constituționale invocate de autorul sesizării.

16. În opinia sa, Guvernul a menționat că ministrul Justiției intervine doar în cazul în care nu este nicio persoană care să exercite funcția de președinte al CSM, pentru a debloca activitatea Adunării Generale a Judecătorilor. Astfel, implicarea ministrului Justiției poate avea loc doar în cazul în care modalitatea „tradițională” de convocare a Adunării Generale a Judecătorilor nu este posibilă. În calitatea sa de reprezentant al puterii executive, ministrul Justiției acționează ca un mediator pentru a iniția dialogul și a aduce părțile implicate la aceeași masă, cu scopul de a restabili funcționarea sistemului judiciar și de a preveni agravarea eventualelor conflicte interne care ar submina încrederea publicului în justiție. Astfel, aspectul privind convocarea Adunării Generale a Judecătorilor este un moment doar de natură organizatorică, iar acest fapt nu va afecta în niciun mod formarea, dezbateră agenda, mersul lucrărilor, prezența judecătorilor și hotărârile luate de Adunarea Generală a Judecătorilor.

17. De asemenea, Guvernul a notat că în procesul de analiză a duratei mandatului membrilor CSM trebuie să se țină cont și de faptul că aceștia exercită o funcție de demnitate publică, indiferent de faptul dacă sunt din rândul judecătorilor sau non-judecătorilor. Astfel, conform legii, demnitarul continuă să-și exercite mandatul până la ocuparea funcției de către succesorul de competență. Așadar, instituirea unui asemenea mecanism asigură continuitatea funcționalității și exercitării de către CSM a atribuțiilor stabilite de Constituție. Rațiunea dispunerii extinderii mandatelor membrilor de drept până la ocuparea funcției de către succesorii de competență rezidă în necesitatea depășirii situației create ca urmare a imposibilității exercitării atribuțiilor de către titularii mandatelor și în evitarea unor perturbații în activitatea instituției.

18. În opinia prezentată de Centrul de Resurse Juridice din Moldova se menționează că posibilitatea convocării Adunării Generale a Judecătorilor de către ministrul Justiției, în cazurile menționate la articolul 23² alin. (2) din Legea privind organizarea judecătorească, a fost reglementată prin Legea nr. 44 din 16 martie 2023 în contextul reticenței unei părți importante a judecătorilor de a convoca Adunarea și al demisiei a cinci membri ai Consiliului Superior al Magistraturii în februarie 2023. Ca urmare a acestor demisii, după 17 martie 2023, Consiliul Superior al Magistraturii rămânea fără cvorum și fără conducere. La 17 martie 2023, un număr mare de judecători au votat pentru amânarea convocării Adunării Generale a Judecătorilor și împotriva alegerii în aceeași zi a noilor membri ai Consiliului din rândul judecătorilor. În aceeași perioadă, 20 din cei 25 de judecători ai Curții Supreme de Justiție și-au anunțat demisia, blocând efectiv activitatea Curții. Aceste consecințe au fost determinate de procedura de evaluare a integrității judecătorilor, promovată de autorități. Prin articolul 23² alin. (2) din Legea privind organizarea judecătorească, legislatorul a urmărit să soluționeze un eventual blocaj în activitatea Consiliului Superior al Magistraturii și să permită convocarea Adunării Generale a Judecătorilor în cazul în care adunarea stabilită pentru data de 17 martie 2023 va eșua. Astfel, această prevedere soluționa problema lipsei cvorumului al Adunării Generale a Judecătorilor.

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR PREVEDERI
DIN LEGEA NR. 514 DIN 6 IULIE 1995, DIN LEGEA NR. 947 DIN 19 IULIE 1996 ȘI
DIN LEGEA NR. 26 DIN 10 MARTIE 2022

Nicio normă din Constituție nu stabilește reguli cu privire la convocarea și activitatea Adunării Generale a Judecătorilor, fiind menționată doar o singură dată la articolul 122 alin. (1) din Constituție, care prevede că Adunarea numește șase membri ai Consiliului Superior al Magistraturii. Reducerea cvorumului în cazul convocării repetate a organelor deliberative reprezintă o practică răspândită și în alte profesii, precum Congresul avocaților, Congresul executorilor judecătorești și Adunarea generală a acționarilor.

19. Referitor la mecanismul de deblocare a procedurii de numire a membrilor non-judecători ai Consiliului Superior al Magistraturii, stabilit de articolul 3 alin. (3³) din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, Centrul de Resurse Juridice din Moldova menționează că articolul 122 din Constituție nu impune o soluție precisă. Singura cerință stabilită de acest articol este că în cazul în care primele două încercări de numire eșuează, Parlamentul trebuie să reglementeze procedura de numire prin lege. Referitor la prelungirea mandatelor expirate ale membrilor Consiliului Superior al Magistraturii, Centrul notează că, la momentul adoptării normelor contestate, mandatul de patru ani în cazul majorității membrilor judecători ai Consiliului Superior al Magistraturii a expirat în anul 2021 sau urma să expire în anul 2022. Astfel, exista riscul ca Consiliul să rămână fără cvorum. În martie 2022, Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii nu prevedea expres că mandatul membrilor poate fi prelungit de drept până la numirea în funcție a noilor membri. Această prevedere a fost introdusă abia la 29 iulie 2022, prin Legea nr. 246. Centrul menționează că articolul 15 alin. (11) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 a fost adoptat pentru a permite continuarea mandatului până la numirea noilor membri și pentru a soluționa disputele existente în comunitatea juridică cu privire la mandatele expirate ale membrilor Consiliului. Deși aceste norme nu limitează în timp prelungirea mandatelor expirate, Legea nr. 26 din 10 martie 2022 stabilește garanții. Astfel, articolul 15 alin. (7) lit. a) din această Lege prevede că Consiliul Superior al Magistraturii, în termen de 7 zile de la emiterea de către Comisia de evaluare a deciziei de evaluare a ultimului candidat la funcția de membru al consiliului respectiv, înscris la alegeri sau concurs până la 27 martie 2022, trebuie să convoace Adunarea Generală a Judecătorilor pentru alegerea membrilor consiliului respectiv, care va fi organizată în cel mult 35 de zile de la data convocării. De asemenea, potrivit Hotărârii Curții Constituționale nr. 9 din 7 aprilie 2022, Centrul notează că membrii Consiliului ale căror mandate au expirat nu pot adopta decizii care intră în domeniul de aplicare al articolelor 123 și 136 alin. (2) din Constituție.

20. În opinia prezentată de Institutul pentru Politici și Reforme Europene se menționează că Parlamentul are o marjă discreționară largă în alegerea mecanismelor capabile să evite blocajele în numirea membrilor non-judecători ai Consiliului Superior al Magistraturii. Institutul notează că, deși articolul 3 alin. (3³) din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii îi permite Parlamentului să numească membrii non-judecători ai Consiliului cu votul majorității simple, acest mecanism de deblocare a procedurii de votare

intervine doar după două încercări eșuate de numire și solicită avizul pozitiv al comisiei de experți independenți, care este formată din Avocatul Poporului (Ombudsmanul), un avocat desemnat de către Consiliul Uniunii Avocaților, un judecător desemnat de Plenul Curții Supreme de Justiție, un procuror desemnat de Consiliul Superior al Procurorilor și un membru desemnat de Președintele Republicii Moldova. Institutul consideră că articolul 3 alin. (3³) din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii conține suficiente garanții și mecanisme de protecție pentru a preveni influența politicului în numirea membrilor non-judecătorești ai Consiliului. Referitor la convocarea Adunării Generale a Judecătorilor de către ministrul Justiției, Institutul notează că această măsură poate fi aplicată în calitate de ultim resort, adică doar dacă Consiliul Superior al Magistraturii din motive obiective nu poate convoca Adunarea Generală a Judecătorilor. Această măsură urmărește să asigure realizarea principiului autoadministrării puterii judecătorești. Referitor la prelungirea mandatelor expirate ale membrilor Consiliului Superior al Magistraturii, Institutul menționează că articolul II alin. (3) din Legea nr. 120 din 23 septembrie 2021 reprezintă o normă de tranziție, care urmărește să asigure certitudinea noilor modificări constituționale în raport cu mandatul constituțional al membrilor Consiliului Superior al Magistraturii. Din acest motiv, articolul II alin. (3) din Legea nr. 120 nu este relevant din perspectiva criticilor invocate de autorul sesizării. Totuși, referitor la articolul 15 alin. (11) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022, Institutul consideră că legislatorul poate reglementa posibilitatea prelungirii tehnice a mandatelor expirate ale membrilor Consiliului, ceea ce presupune că trebuie să existe termene limită pentru aplicarea acestei măsuri.

III. Aprecierea Curții

A. Admisibilitatea

21. Prin Decizia sa din 23 ianuarie 2024, Curtea a confirmat respectarea, în prezenta cauză, a condițiilor de admisibilitate a unei sesizări stabilite în jurisprudența sa constantă.

22. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Legea privind organizarea judecătorească, din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii și din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, ține de competența Curții Constituționale.

23. Curtea a reținut că, în conformitate cu articolele 25 lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin. (1) lit. g) din Codul jurisdicției constituționale, deputații sunt abilitați cu prerogativa sesizării Curții Constituționale.

24. Obiectul sesizării îl constituie prevederile menționate la § 2 de mai sus. Aceste prevederi nu au constituit anterior obiect al controlului de constituționalitate.

25. Autorul sesizării susține că prevederile contestate contravin articolelor 1 alin. (3) (*preeminența dreptului*), 5 (*democrația și pluralismul politic*), 6 (*separația și colaborarea puterilor*), 7 (*Constituția, Lege Supremă*), 23 (*calitatea legii*), 116 (*statutul judecătorilor*) și 122 (*componența [Consiliului Superior al Magistraturii]*) din Constituție.

26. Cu privire la articolele 23² alineatele (2) și (4¹) din Legea privind organizarea judecătorească și 3 alin. (3²) din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, Curtea a reținut că autorul sesizării nu a motivat caracterul contradictoriu al dispozițiilor contestate cu prevederile constituționale invocate. Simpla trimitere la o normă constituțională nu poate fi considerată o veritabilă critică de neconstituționalitate. De altfel, dacă ar proceda la examinarea fondului sesizărilor formulate de o asemenea manieră, Curtea Constituțională s-ar substitui autorilor lor la invocarea argumentelor de neconstituționalitate, fapt care ar echivala cu un control din oficiu (a se vedea DCC nr. 139 din 26 octombrie 2023, § 21).

27. Cu privire la incidența articolelor 1 alin. (3) și 5 din Constituție, Curtea a observat că autorul sesizării a menționat la modul general că dispozițiile contestate au fost adoptate pe baza unei proceduri netransparente și neobiective. Autorul nu au detaliat, în argumentele sale, încălcările procedurale comise la adoptarea prevederilor contestate și elementul esențial al procesului de legiferare, prevăzut de Constituție, care ar fi fost încălcat. În lipsa unei argumentări corespunzătoare, Curtea nu a reținut acest capăt al sesizării.

28. Cu privire la incidența articolelor 6 și 7 din Constituție, Curtea a reținut că aceste articole comportă un caracter general și nu pot constitui repere individuale și separate (a se vedea DCC nr. 90 din 25 iulie 2023, § 19). Totodată, cu privire la articolul 23 din Constituție, Curtea a reiterat că acesta nu are o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi aplicabil, autorul sesizării trebuie să demonstreze existența unor ingerințe în drepturile fundamentale (a se vedea, de exemplu, DCC nr. 118 din 28 septembrie 2023, § 23).

29. Cu privire la incidența articolului 116 din Constituție, Curtea a notat că nu poate analiza dispozițiile contestate care îi privesc pe membrii Consiliului Superior al Magistraturii din perspectiva procedurii de numire în funcție a judecătorilor instanțelor de drept comun, de vreme ce Constituția reglementează în mod separat procedura de numire a membrilor Consiliului la articolul 122. Prin urmare, articolul 116 nu este incident.

30. Cu privire la contradicția articolului 3 alin. (3) din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii în raport cu articolul 122 din Constituție, autorul sesizării a menționat că selectarea candidaților pentru funcția de membru non-judecător al Consiliului Superior al Magistraturii trebuie făcută de o autoritate independentă, și nu de către Comisia juridică, numiri și imunități a Parlamentului. Pentru a vedea dacă Comisia juridică, numiri și

imunități a Parlamentului poate asigura exigențele articolului 122 alin. (3) din Constituție la selectarea candidaților non-judecători ai Consiliului Superior al Magistraturii, Curtea a decis să examineze în fond acest aspect al sesizării.

31. Cu privire la incidența articolului 122 din Constituție în cazul articolului 3 alin. (3³) din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, autorul notează că regula majorității simple pentru numirea în funcția de membru non-judecător al Consiliului Superior al Magistraturii, aplicabilă cazurilor în care Parlamentul nu a reușit să numească, din a doua încercare, candidații propuși, ar permite legislativului să exercite controlul asupra puterii judecătorești.

32. Sub acest aspect, articolul 122 alin. (3) din Constituție prevede că membrii Consiliului Superior al Magistraturii care nu fac parte din rândul judecătorilor [...] sunt numiți de Parlament cu votul a trei cincimi din deputații aleși. Dacă prima încercare de numire a membrilor non-judecători ai Consiliului eșuează, articolul 3 alin. (3²) din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii prevede că procedura de numire trebuie repetată după 15 zile lucrătoare, fiind necesare trei cincimi din voturile deputaților. Dacă cele două încercări de numire a membrilor non-judecători ai Consiliului eșuează, intervine dispoziția articolului 3 alin. (3³) din Lege, care permite Parlamentului să numească membrii Consiliului cu votul majorității simple a deputaților, cu condiția ca aceștia să obțină avizul pozitiv al unei comisii de experți.

33. Curtea a observat că articolul 122 alin. (3) din Constituție stabilește numărul de voturi necesar pentru numirea membrilor non-judecători ai Consiliului aplicabil doar pentru prima încercare de numire. În cazul eșuării primei încercări, autorii Constituției au delegat Parlamentului competența să reglementeze prin lege mecanisme de deblocare a procedurii de numire a membrilor non-judecători ai Consiliului.

34. Curtea a observat că funcția principală a mecanismului de deblocare a procedurii de numire este să eficientizeze procedura inițială, stimulând atât majoritatea, cât și minoritatea să găsească un compromis pentru a evita aplicarea mecanismului de deblocare (a se vedea Opinia Comisiei de la Veneția cu privire la proiectul de amendamente la trei dispoziții constituționale referitoare la Curtea Constituțională, Procurorul Suprem de Stat și Consiliul Judiciar din Muntenegru, § 7, CDL-AD(2013)028). Pentru a analiza dacă mecanismul de deblocare a procedurii de numire, stabilit de articolul 3 alin. (3²) din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, este apt să asigure obiectivele sale, Curtea a decis să examineze în fond această chestiune.

35. Cu privire la incidența articolului 122 din Constituție în cazul articolelor 9 alin. (2) din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii și 15 alin. (11) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, Curtea a observat că aceste norme permit prelungirea mandatului membrilor Consiliului Superior al Magistraturii după expirare până la ocuparea funcției de către succesorii de competență. Pe de altă parte, articolul 122 alin. (5) din Constituție prevede că membrii Consiliului Superior al Magistraturii

sunt aleși sau numiți pentru un mandat de 6 ani, fără posibilitatea de a deține două mandate. Pentru a vedea dacă prelungirea mandatului membrilor Consiliului Superior al Magistraturii este compatibilă cu durata fixă a mandatului membrilor Consiliului, Curtea a decis să examineze în fond această chestiune.

B. Fondul cauzei

a) Cu privire la autoritatea responsabilă de desfășurarea concursului de selectare a candidaților non-judecători în Consiliul Superior al Magistraturii (articolul 3 alin. (3) din Legea nr. 947 din 19 iulie 1996)

36. Articolul 121¹ din Constituție prevede că Consiliul Superior al Magistraturii este garantul independenței autorității judecătorești. Curtea reține că legislatorul constituțional a delegat Parlamentului competența de a reglementa prin lege organică organizarea și funcționarea Consiliului Superior al Magistraturii (a se vedea articolele 72 alin. (3) lit. e) și 123 alin. (2)), procedura și condițiile de alegere/numire a membrilor acestui Consiliu (articolul 122 alin. (2)), precum și numirea în funcție a jumătate din membrii lui (articolul 122 alin. (3)).

37. Curtea reține că Consiliul Superior al Magistraturii este format din 12 membri, dintre care șase persoane sunt judecători de carieră, iar alte șase persoane de înaltă reputație profesională care nu fac parte din rândul judecătorilor.

38. Pentru a asigura reprezentarea intereselor judecătorilor în Consiliul Superior al Magistraturii, Constituția a stabilit că șase membri trebuie să fie judecători aleși de Adunarea Generală a Judecătorilor, reprezentând toate nivelurile instanțelor judecătorești (a se vedea articolele 3 alineatele (4)-(7) din Legea nr. 947 din 19 iulie 1996 și 23² alin. (7) din Legea nr. 514 din 6 iulie 1995).

39. Pe de altă parte, pentru a evita percepția de apărare a intereselor corporativiste ale sistemului judecătoresc și de autoprotecție a judecătorilor, Constituția a stabilit că șase membri ai Consiliului trebuie să nu facă parte din rândul judecătorilor și să întrunească cumulativ următoarele condiții: (i) să aibă o înaltă reputație profesională; (ii) să aibă integritate personală; (iii) să aibă experiență în domeniul dreptului sau în alt domeniu relevant; (iv) să nu activeze în cadrul organelor legislative, executive, judecătorești; (v) să nu fie afiliat politic (articolul 122 alin. (1)).

40. Curtea reține că pentru a candida la funcția de membru non-judecător al Consiliului, Constituția a stabilit două etape distincte: (i) desfășurarea unui concurs de selectare a candidaților, în baza unei proceduri transparente și pe bază de merit; (ii) adoptarea hotărârii de numire în funcție de către Parlament cu votul a trei cincimi din numărul deputaților aleși (articolul 122 alin. (3)).

41. Norma constituțională nu stabilește autoritatea care trebuie să organizeze concursul de selectare a candidaților și nici nu prevede indicii care

ar permite determinarea acestei autorități. Respectiv, deținând competența de a reglementa prin lege procedura și condițiile de numire a membrilor CSM, legislatorul a stabilit că „șase membri ai Consiliului Superior al Magistraturii, care nu fac parte din rândul judecătorilor, sunt selectați în mod deschis și transparent de către Comisia juridică, numiri și imunități, în baza unui concurs public [...] [care] constă din examinarea dosarelor și audierea candidaților în ședință publică. Comisia juridică, numiri și imunități întocmește avize argumentate pentru fiecare candidat selectat și propune Parlamentului numirea acestora” (articolul 3 alin. (3) din Legea nr. 947 din 19 iulie 1996).

42. Autorul sesizării a susținut că Comisia juridică, numiri și imunități nu ar fi un organ imparțial, care ar putea desfășura concursul candidaților la funcția de membru al CSM din rândul non-judecătorilor și a-i selecta pe cei mai merituoși.

43. Având în vedere statutul constituțional de garant al independenței autorității judecătorești și rolul important pe care Consiliul Superior al Magistraturii îl are în exercitarea puterii judecătorești, Curtea va trebui să stabilească dacă organizarea concursului de selectare a candidaților de către Comisia juridică, numiri și imunități este în măsură să asigure independența acestui Consiliu.

44. Pentru a stabili limitele marjei discreționare acordate Parlamentului prin articolul 122 alin. (2) din Constituție, Curtea va examina dacă există standarde internaționale referitoare la autoritatea care trebuie să selecteze candidații pentru funcția de membru non-judecător al Consiliului Superior al Magistraturii.

45. Curtea observă că Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni în Opinia sa prezentată Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei cu privire la Consiliul de Justiție în slujba societății, a menționat că membrii Consiliului Judiciar care nu sunt judecători nu ar trebui să fie numiți de executiv. Deși este responsabilitatea fiecărui stat să găsească un echilibru între interesele aflate în conflict, Consiliul Consultativ ar sugera un sistem care încredințează numirile non-judecătorilor de către autorități apolitice (a se vedea Opinia nr. 10(2007)¹, § 32).

46. De asemenea, într-o opinie din anul 2020 în care a analizat modificările aduse de Parlamentul Republicii Moldova la Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, Comisia de la Veneția a menționat că numirea de către Parlament a membrilor non-judecători cu votul „majorității deputaților aleși” este binevenită, ca un pas pozitiv către o mai mare susținere a candidaților de către Parlament. O majoritate mai puternică ar fi mai potrivită pentru că ar implica și opoziția: acest lucru ar trebui oricum examinat în contextul reformei constituționale în pregătire. Autoritățile ar putea lua în considerare și alte soluții, cum ar fi, de exemplu, acordarea unor organisme externe, care nu se află sub controlul guvernului, precum Baroul sau facultățile de drept, a posibilității de a propune candidați sau înființarea unei comisii

¹ <https://rm.coe.int/168074779b>

independente, apolitice, care să îndeplinească această sarcină (Opinia comună urgentă nr. 976/2019 privind proiectul de lege de modificare a Legii nr. 947/1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, adoptată de Comisia de la Veneția la 18 iunie 2020, CDL-AD(2020)015, § 35).

47. Mai mult, într-o opinie din 2016, Comisia de la Veneția a notat că procesul de numire a membrilor non-judecători ai Consiliului este la fel de important ca și metoda de alegere a acestora. Detașarea acestora de politică poate fi asigurată printr-un proces de nominalizare transparent și deschis, la inițiativa organismelor autonome de numire (universități, ONG-uri, barouri etc.) și completat de Consiliul de numiri judiciare, care este compus din membrii sistemului judiciar. Un astfel de proces de nominalizare ar trebui să asigure că Parlamentul va selecta dintre candidații cei mai calificați, și nu dintre cei propuși pe criterii politice (Opinia cu privire la proiectul revizuit de modificări constituționale referitoare la puterea judiciară din Albania, adoptată de Comisia de la Veneția la 14 martie 2016, CDL-AD(2016)009, § 16).

48. Curtea conchide că din standardele europene analizate rezultă că marja discreționară a legislatorului în formarea Consiliului Superior al Magistraturii este limitată de obiectivul asigurării independenței acestei autorități față de politic. Numai un Consiliu independent poate asigura independența autorității judecătorești, dar și realizarea principiului separării puterii judecătorești de celelalte puteri ale statului. Curtea consideră că textele din articolul 122 alin. (3) din Constituție „candidații [...] sunt selectați prin concurs” și „sunt numiți de Parlament” demonstrează că legislatorul constituțional a separat procedura selectării candidaților de procedura numirii membrilor CSM care nu fac parte din rândul judecătorilor pentru ca să nu depindă exclusiv de voința deputaților în Parlament.

49. Curtea reamintește că la emiterea Avizului său asupra modificărilor în Constituție referitoare la sistemul judecătoresc s-a menționat că selectarea prin concurs a celor mai calificați candidați pentru funcția de membru non-judecător al Consiliului și pentru evitarea numirilor politice este necesar ca Parlamentul să reglementeze la nivelul legii organice componența comisiei de concurs, care, pentru realizarea obiectivului stabilit prin această normă constituțională, trebuie să fie compusă din membri care inspiră încredere publicului (a se vedea ACC nr. 2 din 3 decembrie 2020, § 97).

50. Curtea reține că Comisia juridică, numiri și imunități este o comisie permanentă și un organ de lucru al Parlamentului, ea este subordonată și răspunde în fața acestuia. Componența nominală a comisiei permanente se stabilește ținându-se cont de reprezentarea proporțională a fracțiunilor în Parlament, comisia adoptând hotărâri cu majoritatea absolută sau majoritatea simplă a membrilor săi (a se vedea articolele 16, 17 și 22 din Legea nr. 797 din 2 aprilie 1996). Aceste prevederi îi permit Curții să conchidă că Comisia juridică, numiri și imunități reprezintă o autoritate eminentă politică.

51. Așadar, Curtea ajunge la concluzia că norma care stabilește competența Comisiei juridice, numiri și imunități să desfășoare concursul și să selecteze candidații la funcția de membru al CSM din rândul non-judecătorilor și să-i

prezinte Parlamentului pentru numire nu corespunde exigențelor constituționale. Pentru selectarea unor persoane merituoase în CSM din rândul non-judecătorilor și pentru a îndeplini toate exigențele constituționale, legislatorului îi revine sarcina de a reglementa instituirea unei autorități speciale care să desfășoare un concurs corect și imparțial pentru selectarea celor mai merituoși membri din rândul non-judecătorilor și înaintarea lor Parlamentului pentru numire.

52. Curtea observă că legislația națională, totuși, prevede o procedură de evaluare a integrității etice și financiare a candidaților la funcția de membru non-judecător al Consiliului Superior al Magistraturii de către Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor (a se vedea articolul 3¹ alin. (2) lit. d) din Legea nr. 947/1996 și Legea nr. 26/2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor). Candidatul este admis la concurs doar dacă prezintă o decizie a Comisiei de evaluare prin care se constată că întrunește condițiile de integritate etică și financiară. Totuși, având în vedere că Comisia de evaluare este competentă să evalueze doar integritatea etică și financiară a candidaților, fără a avea competența să evalueze corespunderea candidatului celorlalte condiții stabilite de articolul 3¹ alin. (1¹) din Legea 947/1996, Curtea reține că această măsură nu compensează pe deplin deficiențele constatate mai sus.

53. Curtea constată că în actuala redactare articolului 3 alin. (3) din Legea nr.947/1996 referitoare la organizarea concursului de selectare a candidaților pentru funcția de membru non-judecător al Consiliului Superior al Magistraturii de către Comisia juridică, numiri și imunități a Parlamentului nu corespunde exigențelor independenței față de Parlament, este contrară prevederilor articolelor 121¹ și 122 alin. (3) din Constituție și trebuie declarată neconstituțională.

b) Cu privire la mecanismul de deblocare a procedurii de numire a membrilor non-judecători ai Consiliului Superior al Magistraturii (articolul 3 alin. (3³) din Legea nr. 947 din 19 iulie 1996)

54. Articolul 122 alin. (3) din Constituție prevede că candidații la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii care nu fac parte din rândul judecătorilor [...] sunt numiți de Parlament cu votul a trei cincimi din deputații aleși. Constituția nu prevede un mecanism de deblocare a procedurii de numire a membrilor non-judecători ai Consiliului în cazul în care numirea în funcție eșuează. Reglementarea acestei proceduri a fost delegată Parlamentului prin dispoziția alineatului (4) al articolului 122 din Constituție, care prevede că în cazul în care numirea candidaților [...] a eșuat, procedura și condițiile de numire a acestora sunt stabilite de lege.

55. Curtea reține că marja discreționară a Parlamentului în acest domeniu nu este nelimitată. Parlamentul trebuie să aibă în vedere standardele

internaționale aplicabile acestui domeniu, precum și sensul dispozițiilor alineatelor (3) și (4) ale articolului 122 din Constituție.

56. Astfel, Curtea constată că în opinia sa din anul 2022 Comisia de la Veneția a menționat că funcția principală a mecanismului de deblocare este de a face ca procedura inițială să funcționeze, determinând majoritatea și minoritatea să ajungă la un compromis. Majoritățile calificate consolidează poziția minorității parlamentare, în timp ce mecanismele de deblocare restabilesc echilibrul. Bineînțeles, aceste mecanisme nu ar trebui să descurajeze ajungerea la un acord în prealabil. Faptul că mecanismul de deblocare este puțin atractiv atât pentru majoritate, cât și pentru minoritate poate contribui la încurajarea atingerii unui acord. Majoritatea redusă în încercările de numire ulterioare subminează scopul regulii majorității calificate, care este cel de a motiva partidele politice din întregul spectru politic să găsească un compromis cu privire la candidați. Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni recomandă, de asemenea, să nu se reducă majoritatea necesară, deoarece acest fapt ar putea periclita determinarea ca majoritatea să ajungă la un compromis. Mai degrabă, un astfel de mecanism ar trebui să asigure o selecție independentă și ar putea implica opoziția sau ar putea apela la o selecție de către alte instituții pe baza unei liste de candidați preselectați. Pentru a asigura realizarea obiectivului mecanismului de deblocare și pentru a evita un impas în procedura de numire a membrilor non-judecători ai Consiliului, Comisia de la Veneția a propus două soluții: numirea membrilor printr-un sistem de vot proporțional sau implicarea unor actori instituționali externi în procesul de numire (a se vedea Opinia comună nr. 1082 din 20 iunie 2022 a Comisiei de la Veneția și a Directoratului General pentru Drepturile Omului și Statul de Drept al Consiliului Europei privind proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative, CDL-AD(2022)019, §§ 27 și 29).

57. Potrivit articolului 3 alin. (3³) din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, dacă din două încercări nu reușește să numească unii din membrii non-judecători ai Consiliului Superior al Magistraturii, Parlamentul poate adopta hotărârea de numire în locurile vacante cu o majoritate simplă, cu condiția ca cei numiți să aibă avizul pozitiv al comisiei de experți independenți. Autorul consideră că acest mecanism de deblocare a procedurii de numire a membrilor non-judecători ai Consiliului îi permite Parlamentului să evite numirea acestor membri prin votul a trei cincimi din deputații aleși.

58. Sub acest aspect, Curtea consideră necesar să sublinieze competența sa limitată în domeniul verificării constituționalității soluțiilor alese de Parlament pentru deblocarea procedurilor de votare, de vreme ce aceste mecanisme se elaborează în funcție de realitățile politice existente la un anumit moment. Cu siguranță, este dezirabil că la numirea membrilor non-judecători ai Consiliului Parlamentul să respecte standardul constituțional al votului de trei cincimi din numărul deputaților aleși. Acest standard urmărește să determine majoritatea și minoritatea parlamentară să ajungă la un compromis în alegerii cazul acestor funcții importante. Totuși, chiar autorii articolului 122 alin. (4) din Constituție au admis că procesul de căutare a unui compromis de către majoritatea și

minoritatea parlamentară poate eșua. Pentru asemenea situații, Constituția i-a permis Parlamentului să reglementeze mecanisme de deblocare a procedurii de votare.

59. Rolul Curții în acest domeniu este să verifice dacă mecanismul de deblocare a procedurii de votare intervine după ce numirea în funcție în baza consensului a eșuat de mai multe ori și dacă legea prevede suficiente garanții compensatorii în cazul în care numirea are loc în lipsa consensului.

60. În această cauză, Curtea observă că procesul de numire a membrilor non-judecătorești ai Consiliului Superior al Magistraturii a fost reglementat în trei etape. Primele două etape, reglementate de articolul 3 alineatele (3) și (3²) din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, stabilesc posibilitatea Parlamentului de a numi membrii CSM cu votul a trei cincimi din numărul deputaților aleși, dispoziție conformă articolului 122 alin. (3) din Constituție. Dacă prima încercare de numire a eșuat, după 15 zile lucrătoare, Parlamentul, în aceleași condiții, va putea face a doua încercare. Prin urmare, Curtea conchide că mecanismul de deblocare a procedurii de votare intervine doar dacă primele două încercări au eșuat.

61. Cea de-a treia etapă a procesului de numire a fost reglementată de norma contestată pentru situațiile în care în ședința Parlamentului în această chestiune nu a fost întrunită o majoritate calificată de trei cincimi din voturile deputaților aleși. Din acest motiv, legislatorul a stabilit regula majorității simple pentru a debloca mecanismul de numire. Pe de altă parte, Curtea constată că numărul redus de voturi necesar pentru numire este condiționat de obținerea avizului pozitiv al unei comisii de experți.

62. Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii prevede că Comisia de experți independenți este formată din: Avocatul Poporului (Ombudsmanul), un avocat desemnat de către Consiliul Uniunii Avocaților, un judecător desemnat de Plenul Curții Supreme de Justiție, un procuror desemnat de Consiliul Superior al Procurorilor și un membru desemnat de Președintele Republicii Moldova (articolul 3 alin. (3³)). Comisia trebuie să organizeze un interviu public și să emită un aviz cu privire la fiecare candidat rămas în concurs. Avizul pozitiv va fi emis de către Comisie doar în cazul în care există convingerea că, fiind numit în funcție, candidatul va contribui eficient la realizarea mandatului Consiliului Superior al Magistraturii și nu va pune în pericol independența acestuia sau a sistemului judecătoresc (articolul 3 alin. (3⁴)).

63. Curtea consideră că deși mecanismul de deblocare permite numirea membrilor Consiliului cu o majoritate simplă, acesta conține garanții, precum obținerea avizului pozitiv al unei comisii apolitice, care, într-o măsură suficientă, asigură numirea unor membri care ar putea contribui la realizarea eficientă a mandatului Consiliului Superior al Magistraturii. De altfel, și Comisia de la Veneția a notat că numirea membrilor non-judecătorești ai Consiliului prin majoritate simplă ar putea îmbunătăți mecanismul general și ar putea contribui la contrabalansarea lipsei unui consens mai larg în primele etape ale procesului de numire cu condiția ca acest candidat să obțină sprijinul

unei instituții care nu are o afiliere politică clară (a se vedea Opinia comună nr. 1082 din 20 iunie 2022 a Comisiei de la Veneția și a Directoratului General pentru Drepturile Omului și Statul de Drept al Consiliului Europei privind proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative, CDL-AD(2022)019, § 30).

64. Prin urmare, Curtea consideră că dispozițiile articolului 3 alin. (3³) din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii corespund exigențelor articolului 122 alineatele (3) și (4) din Constituție.

c) Cu privire la prelungirea mandatului membrilor Consiliului Superior al Magistraturii după expirare până la ocuparea funcției de către succesorii de competență (articolele 9 alin. (2) din Legea nr. 947 din 19 iulie 1996 și 15 alin. (11) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022)

65. Articolul 122 alin. (5) din Constituție prevede că membrii Consiliului Superior al Magistraturii sunt aleși sau numiți pentru un mandat de 6 ani, fără posibilitatea de a deține două mandate. Pe de altă parte, dispozițiile articolelor 9 alin. (2) din Legea nr. 947 din 19 iulie 1996 și 15 alin. (11) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 prevăd posibilitatea prelungirii mandatului membrilor Consiliului Superior al Magistraturii după expirare până la ocuparea funcției de către succesorii de competență.

66. Autorul sesizării consideră că posibilitatea prelungirii mandatului membrilor Consiliului în cazul expirării vine în conflict cu durata fixă a mandatului stabilită de Constituție.

67. Curtea reține că durata fixă a mandatului membrilor Consiliului Superior al Magistraturii, așa cum este stabilită de articolul 122 alin. (5) din Constituție, presupune că normele infraconstituționale trebuie să reglementeze relațiile de alegere/numire a noilor membri în așa fel încât acestea [alegerea/numirea] să aibă loc până la expirarea mandatului membrilor în exercițiu, asigurând succesiunea de funcții și activitatea continuă a Consiliului Superior al Magistraturii (a se vedea, *mutatis mutandis*, HCC nr. 17 din 18 iulie 2024, § 71). De asemenea, durata fixă a mandatului are scopul de a asigura că titularul acestuia nu-și va exercita mandatul peste limitele temporale stabilite în Constituție și oferite la numirea în funcție.

68. Totuși, având în vedere că numirea noilor membri ai Consiliului Superior al Magistraturii se efectuează de către autorități colegiale, *i.e.* de către Adunarea Generală a Judecătorilor și de către Parlament, se desfășoară după anumite proceduri, care presupun campanii de promovare (electorală), concursuri și, după caz, realizarea unor compromisuri, Curtea admite că autoritățile ar putea întârzia cu numirea noilor membri. Respectiv, termenul stabilit de Constituție pentru mandatul membrilor în exercițiu ai CSM ar putea expira, iar actul de numire a noilor membri să nu fie încă adoptat și, în legătură cu aceasta, ar putea apărea necesitatea imperioasă de a asigura funcționalitatea Consiliului prin prelungirea mandatului unuia sau mai mulți membri peste termenul stabilit.

69. Curtea reține că articolul 122 din Constituție nu conține nicio prevedere referitoare la eventuala prelungire a mandatului membrilor Consiliului în exercițiu în cazul în care termenul pentru care au fost aleși/numit a expirat, iar Adunarea Generală a Judecătorilor și Parlamentul nu au ales/numiți membri noi. Curtea consideră că acest fapt nu împiedică adoptarea de către legislator a unei legi care ar permite prelungirea în mod excepțional a mandatelor membrilor în exercițiu pentru a evita blocarea funcționalității Consiliului.

70. Totodată, problema care trebuie rezolvată în această cauză este dacă la reglementarea mecanismului de prelungire a mandatelor membrilor Consiliului peste termenul stabilit legislatorul nu a depășit ceea ce este necesar pentru atingerea obiectivului stabilit, *i.e.* asigurarea funcționării normale a Consiliului Superior al Magistraturii.

71. În această cauză, Curtea observă că mecanismul de prelungire a mandatelor este aplicabil din momentul expirării mandatului de membru al Consiliului, până la ocuparea acestuia de către succesorul de competență.

72. Potrivit Comisiei de la Veneția, în anumite situații, o prelungire tehnică pe termen scurt a mandatului unui organ constituțional poate fi inevitabilă, însă aceasta nu ar trebui să devină o regulă. Cu toate acestea, un asemenea aranjament temporar nu ar trebui să fie prelungit la infinit. În caz contrar, dispozițiile constituționale care îi conferă Parlamentului competența de a numi în funcție demnitari de rang constituțional și care stabilesc un termen limitat al mandatului ar fi lipsite de orice sens (a se vedea CDL-AD(2022)019, § 46).

73. Curtea reține că Constituția nu interzice prelungirea mandatelor și legislatorul este îndreptățit de a reglementa situațiile de prelungire peste limita stabilită pentru asigurarea funcționării normale a Consiliului Superior al Magistraturii. Totuși, Curtea consideră că normele contestate, care în prezent reglementează continuarea exercitării atribuțiilor după expirarea mandatelor pentru perioade nedeterminate, conduc la golirea de conținut a dispozițiilor articolului 122 alin. (5) din Constituție referitoare la termenul mandatului de membru al Consiliului Superior al Magistraturii.

74. Curtea admite că mandatul membrului în exercițiu, în cazul prelungirii termenului, încetează odată cu numirea noilor membri de către Adunarea Generală a Judecătorilor și de către Parlament. Totodată, având în vedere că legea nu stabilește un termen limită pentru prelungirea mandatelor și nici nu prevede măsuri de încurajare a autorităților responsabile de numirea membrilor sau de a urgentare a alegerii/numirii în funcție a noilor membri ai CSM, Curtea consideră că norma referitoare la prelungire este contrară dispoziției articolului 122 alin. (5) din Constituție. Această reglementare ar putea conduce la o proliferare a interimatelor membrilor Consiliului, fapt care ar submina credibilitatea instituției (a se vedea Opinia comună nr. 1082 din 20 iunie 2022 a Comisiei de la Veneția și a Directoratului General pentru Drepturile Omului și Statul de Drept al Consiliului Europei privind proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative, CDL-AD(2022)019, § 47).

75. Prin urmare, Curtea reține că legislatorul nu a stabilit un termen limită în cazul prelungirii mandatelor expirate ale membrilor Consiliului, depășind

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR PREVEDERI
DIN LEGEA NR. 514 DIN 6 IULIE 1995, DIN LEGEA NR. 947 DIN 19 IULIE 1996 ȘI
DIN LEGEA NR. 26 DIN 10 MARTIE 2022

cea ce era necesar pentru asigurarea funcționării normale a Consiliului Superior al Magistraturii. Așadar, dispozițiile articolelor 9 alin. (2) din Legea nr. 947 din 19 iulie 1996 și 15 alin. (11) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 contravin articolului 122 alin. (5) din Constituție.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) litera a) și 140 din Constituție, 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 6, 61, 62 lit. a) și 68 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. *Se admite parțial* sesizarea depusă de dl Adrian Albu, deputat în Parlamentul Republicii Moldova.

2. *Se recunoaște constituțional* articolul 3 alineatul (3³) din Legea nr. 947 din 19 iulie 1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii.

3. *Se declară neconstituționale* articolele 3 alin. (3), 9 alin. (2) din Legea nr. 947 din 19 iulie 1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii și articolul 15 alin. (11) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

4. *Se declară inadmisibilă* sesizarea în partea referitoare la controlul constituționalității articolului 23² alineatele (2) și (4¹) din Legea nr. 514 din 6 iulie 1995 privind organizarea judecătorească și a articolului 3 alin. (3²) din Legea nr. 947 din 19 iulie 1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii.

5. Prezenta hotărâre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac și se publică în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 1 octombrie 2024
HCC nr. 22
Dosarul nr. 114a/2023